

KRAJINSKI PARK GORIČKO

APRIL 2003

ŠTEVILKA 4

WWW.PARK-GORICKO.ORG

Krajinski park Goričko na sejmu Alpe Adria

Ustanovitev krajinskega parka Goričko predvideva tudi dejavnosti, ki bodo naravne lepote in kulturne vrednote Goričkega približale širši javnosti ter na ta način pospešile razvoj turizma v regiji.

Svojo prvo javno predstavitev kot nova turistična destinacija je Goričko doživelo na sejmu Alpe Adria, ki je potekal od 20. do 23. marca na ljubljanskem razstavišču. Goričko se je predstavilo na stojnici skupaj s TIC-om Moravske Toplice in Občino Beltinci v okviru širše predstavitve pomurskih podjetij.

V ta namen smo izvajalci projekta za ustanovitev parka izdelali slikoviti pano, ki predstavlja kulturne in naravne vrednote Goričkega ter barvno promocijsko brošuro, ki ste jo že prejeli po pošti. Po otvoritvenem dnevu, ko se je na sejmu predstavila folklorna skupina iz Beltincev, so Goričanci predstavili svoje stare običaje in tradicionalno delo. S prejo na kolovrat je predla Danijela Topolovec, pod vodstvom Bernardke Merklin pa so obiskovalcem prikazali tudi barvanje »remen«. Na stojnici so poleg remenk bile razstavljene tudi ročno izdelane s slamo krite ptičje krmilnice, medena srca, lončarski izdelki in izdelki iz slame.

Amadea Dobovišek

Mladen Bergjnc, državni podsekretar na MOPE z članicama projektne ekipe
Mojo Stojan-Dolar in Amadeo Dobovišek na sejmu Alpe Adria

Drage Goričanke in Goričanci !

Dovolite, da se predstavim vsem, ki me še ne poznate. Moje ime je Stanislava, ali krajše Stanka Dešnik. Rodila sem se staršem, ki so se spoznali v M. Soboti, čeprav je bila mama doma iz Peskovec in oče iz Križevac pri Ljutomeru. Kljub temu, da je moja družina živela v mestu, smo vez s starimi straši na Goričkem in v Prlekiji ohranjali vse do konca njihovega življenja. Poslej obiskujemo njihove grobove in sorodnike, ki so še ostali.

Goričkega se spominjam še kot majhna deklica, ko sem z največjim veseljem pričakovala zaključek sobotnega pouka, saj smo po njem hiteli na vlak Goričko Mariško in se v poldrugi uri vozili do Peskovec in še pogosteje do Šalovec, kjer smo preživljali vikende. Ti dogodki so bili venomer delovni in ne počitniški. Teta nam je takoj ob prihodu razdelila orodje, primerno letnemu času in odšli smo na njive, travnike ali v gozd. Otroci smo se vmes seveda tudi zabavali; raziskovali smo gozd, travnike in potoke, iskali gobe in se igrali z žogo ter plezali po starih jablanah.

Moja vez z Goričkim in s krajino nasploh se je poglobila v času mojega študija, ki sem ga izbrala sprva nevedno, kasneje pa vedno bolj primerno mojemu pogledu na svet. Med študijem krajinske arhitekture v Ljubljani sem lahko v živo opazovala spreminjanje krajine na Goričkem, iskanje vzrokov in razlogov zanje in se ukvarjala z vprašanjem na

Goričko se predstavlja na sejmu

kakšen način bi se dalo živeti bolje in pri tem ohraniti slikovitost te prelepe krajine.

Samo kmetje so tisti, ki so snovalci slike ali podobe, ki jo zatem vidijo drugi ljudje: fotografi, slikarji, pesniki in pisatelji ter tudi krajinski arhitekti, kakor tudi obiskovalci. Brez kmetijstva tudi Goričkega, kot ga imamo domačini pred očmi, ne bo več. Vendar kakšno naj bo kmetijstvo v prihodnosti? Takšno, ki bo izbrisalo vsakršno drevo, mejico-pasiko, vsak grm med njivami in ob potokih? Takšno, ki bo z umetnimi gnojili in kemičnimi pripravki hotelo na tej slabo rodovitni zemlji pridelati toliko hrane kot jo pridelajo drugje na najbolj rodovitnih poljih Amerike in Rusije?

Ali naj bo kmetijstvo na Goričkem takšno, ki bo znalo umno gospodariti z zemljo, varovati njeno rodovitnost in odnašanje prsti z vetrom in vodo? Morda takšno, ki bo znalo pridelovati zdravo, kmečko hrano za bolne mestne in čedalje bolj tudi vaške ljudi? Kmetovanje, ki bo zaščitilo pridelkov pred »škodljivci« iskalno v sožitju s pticami, dvoživkami in plazilci? Kmetijstvo, ki bo ohranilo ali ustvarilo lep videz za oko in dušo? Od kmetijstva bo odvisno ali bodo k nam prihajali gostje in nas nagradili za vse kar smo uspeli obdržati v času potrošništva, kjer ima edino vrednost denar in poceni pridelani industrijski kratkotrajni izdelki. Seveda, vprašanje ali si vsi, še zlasti Goričanke in Goričanci to želimo? In kakšne so naše druge možnosti? Verjetno te, da čakamo, kaj se bo zgodilo ob vstopu v Evropsko unijo.

Vsa ta vprašanja me preganjajo že dobrih deset let. K sreči ne samo mene, tudi druge v Prekmurju in sosednji Avstriji ter na Madžarskem. Skupna črnogleda prihodnost, ki lahko za to skromno življenje v kulturno mešani evropski regiji pomeni njen konec, je rodila novo idejo ustanoviti park treh dežel in se postaviti v Evropi kot nova regija, z novimi idejami, s tenkočutno skrbjo za človeka in naravo. Ustanovitev krajinskega parka Goričko je zadnje, sklepno dejanje v snovanju te majhne »evro-regije« in od vseh nas je odvisno ali bomo to idejo vzeli za svojo in se začeli obnašati kot njeni gospodarji. Prepričana sem, da imamo na Goričkem

zgodovinsko priložnost pokazati tudi drugim v Sloveniji, kako se da vzdržno, harmonično in vendar v blagostanju živeti tudi ob spoštovanju drugih ljudi, rastlin in živali, ob spoštovanju dela naših prednikov in dela naših rok. Vse to je tudi bistvo nastajajočega Krajinskega parka, ki nas povezuje v veliko in gospodarno družino.

Stanka Dešnik, univ. dipl. ing. kraj. arh.
visoka svetovalka na Zavodu R Slovenije za varstvo narave

Občina Grad

Naravno pester svet

Za občino je značilen razgiban relief, razpršena poseljenost in visoka stopnja ohranjenosti kulturne krajine. Narava se je z okolico poigrala in ustvarila zelo razgiban svet. Okolico dopolnjujejo številni griči, med katere so ponekod vsekane strme doline, ki tu in tam tvorijo pravi mali kanjon. V njih so izviri potočkov, ki napajajo Grački potok. To je območje z dolgimi in enakomerno zaobljenimi slemenmi, ki jih prekriva tanka ilovnata plast, pod njo pa se skrivata pesek in prod. Zemlja je težka, ilovnata, prodnata (šodrna), drugod spet peščena ali lapornata, precej je izprana in slabo rodovitna. Pretežni del ozemlja odmaka Ledava s svojimi pritoki (Grački potok, Lukaj, Spunika, Bežjak in drugi). Slemenena porašča predvsem borov gozd in mešan gozd, kjer poleg bora najdemo breze, jelše, hraste in bukve.

Na zapuščinah ognjenikov

Občina Grad zavzema 37,4 km² površine in sedem naselij: Dolnji Slaveči, Grad, Kovačevci, Kruplivnik, Motovilci, Radovci in Vidonci. Središče občine je vas Grad, ki je največje in najstarejše naselje na Goričkem. Prvič je bila vas omenjena z imenom Lindua, nato kot Gornja Lendava, od leta 1952 pa se imenuje Grad. Torej nosi ime po srednjeveškem gradu, ki se šopiri v svoji čudoviti okolici na bazaltni vzpetini. Od naravnih danosti občine Grad je najznačilnejša ta, da je to območje večinoma vulkanskega izvora, kjer se pojavljajo bazaltni tufi in kjer so vulkanski izbruhi pepela in kamenja ustvarili razgibane reliefe. To je zapuščina pliocenskih ognjenikov, ki so v tem obdobju delovali na tem območju. Pričajo pa tudi o tem, da je

Stanka Dešnik s predstavnikoma sosednjih dveh parkov

Kripta -nekdanja grofovska grobnica

Kužno znamenje

tu bilo nekoč morje ali jezero, saj bazaltni tuf najdemo na površini. Bazalt je kamnina, ki je črne ali zelo temne barve, predstavlja pa zelo lahko, tekočo lavo. Tuf pa je skupek materialov pepel, ki ob izbruhu vulkana pade v vodo in se po določenem času spremeni v trdo kamnino. Tako imamo pri Gradu kamnolom bazalnega tufa, ki se ureja za turistično ponudbo kraja, prav tako pa je celotno območje izredno bogato z naravnimi danostmi in ima čudovite razglede s slemen na bližnjo in daljno okolico, kjer vam pogled seže vse do mariborskega Pohorja. Naselja so pretežno razložena po slemenih in pobočjih, strnjena ob cesti ali pa razmetana po razgibani pokrajini, naselje Grad pa ima strnjeno gručasto središče, imenovano Pörga. Vasi so sestavljene iz številnih zaselkov.

Infrastruktura občine je dobra in razgibana

Kmečka posest je majhna in zelo razdrobljena. Skopa in razdrobljena zemlja je kmete že v preteklosti silila v iskanje dela in zaslužka v bogatejših deželah. Prebivalstvo se tako že več kot 100 let zaposluje doma in v tujini. Zaradi slabe prsti so razmere za poljedelstvo manj ugodne, več je možnosti za živinorejo, sadjarstvo in vinogradništvo. Vendar pa živinoreja počasi izginja iz malih hlevov in se z njo ukvarjajo le še veliki kmetje. Prebivalci se pretežno ukvarjajo s kmetijstvom za lastno rabo, nekaj je tudi piščančjih in prašičjih farm, vse več ljudi je zaposlenih v Murski Soboti in v sosednji Avstriji, precej jih dela tudi drugje v tujini (Nemčija, Švica) ali pa hodi na sezonsko delo čez mejo v bližnje vasi. Naselja so se bistveno spremenila. Nekdanja kmečka gospodinjstva so danes delavsko-kmečka oz. delavska. Hiše so večinoma prenovljene, adaptirane in precej je novih gradenj. V občini je precej razvita obrt oz. drobno gospodarstvo, kjer prevladujejo samostojni podjetniki z raznimi uslugami ter obrtniki s svojo dejavnostjo.

Občina ima dobro infrastrukturo z vsemi pomembnimi ustanovami. V središčnem delu vasi Grad je nastanjena občinska uprava, Osnovna šola Grad, vrtec, pošta, matični urad, lekarna, zdravstveni dom, frizerski salon, cvetličarna, oljarna, zobna ambulanta, banka, pisarna zastopstva zavaro-valnice Triglav, župnišče in romarska cerkev Marije Vnebovzete, več gostiln, trgovine z živili, gradbenim materialom in kmetijsko mehanizacijo ter servisom in nogometno igrišče. V občini je tudi kmečki turizem in več vinotočev z domačo kulinariko. V občini deluje precej društev, ki v vsakem letnem času skrbijo za kulturno, športno ter turistično razgibanost občine, saj se razne prireditve vrstijo čez vso leto. Vsa društva pa se združijo ob tradicionalni prireditvi občine to je Noč čarovnic.

Grad kot upravno središče trideželnega parka

Poleg prireditev pa ima občina Grad velik adut za turistično oživitvev prav v grajskem poslopu, to je grad Grad, kjer potekajo obnovitvena dela, in ki k sebi privablja veliko obiskovalcev že zdaj. Zaradi svoje lege, zgodovinske vloge v razvoju območja ter zaradi tlorisne zasnove in velikosti objekta, je bil grad izbran kot najprimernejši objekt za ureditev upravno-strokovnega centra trideželnega parka Goričko-Raab-Örseg s spremljajočimi dejavnostmi. Želimo si, da bi

središče gospodarskega, političnega in kulturnega življenja regije in da bi ga doživeli v obnovljeni baročni podobi, ki jo je imel na višku svojega obstoja. Grad obdaja park, kjer je več sprehajalnih poti in kjer se mogočno dvigajo zelo stara drevesa in kjer poleg domačih vrst najdemo še primere tulipanovcev, platan, gledičevk, ceder, rdečih bukev in drugih dreves. Na grajskem dvorišču je pomembno žarišče energijskih moči, kjer naj bi vibracije grajskih sevanj zdravile različne bolezni. Zelo pomemben je tudi izvir vode v neposredni bližini gradu, kajti voda vsebuje visoke bioenergetske vrednosti. V središču vasi Grad stoji romarska cerkev Marije Vnebovzete, katere ladja je zadnje delo arhitekta Jožeta Plečnika, v zaselku Kaniža stoji kripta oz. grobnica, ob cesti Grad Kruplivnik stoji kužno znamenje Beli Križ, na Dolnjih Slavečih stoji Pütarov mlin, ki se bo v prihodnosti obnovil, v zaselku Kukojska pa stoji domačija Mikloša Küzmiča, prvega prekmurskega katoliškega pisca. Po vseh vaseh občine pa je več kapelic in križev ob poteh.

Pravi raj za turiste

V občini Grad je veliko naravnih danosti in kulturno-zgodovinskih spomenikov. Občina ima torej veliko neokrnjene narave, kjer se lahko vsakdo brezskrbno sprehodi, nadiha svežega zraka, prisluhne petju različnih vrst ptičev, si ogleda stare cimprane hiše ter poklepeta s prijaznimi ljudmi. V okolici vseh vasi se razprostirajo gozdovi, ki vabijo v svoje obličje izletnike, gobarje in nabiralce gozdnih sadežev, saj le-teh nikoli ne zmanjka. Skozi občino vodi tudi kolesarska pot, veliko pa je lepih razglednih točk, ki popeljejo človeka v neskončnost obzorja. Med obiskom je vsem obiskovalcem na razpolago tudi bogata gostinska ponudba, od vinotočev in turističnih kmetij do gostiln in gostišč, kjer si lahko vsak utrujen popotnik spočije noge, se nasiti in odžeja grlo.

Lidija Krpič

Spoštovane gospodinje in vsi tisti, ki vas veseli kuhanje!

Med številnimi projekti, ki že potekajo v okviru Krajinskega parka Goričko, smo se odločili izpeljati tudi akcijo oživitve starih tradicionalnih receptov pod delovnim naslovom »Domača kuhinja«.

Vas, spoštovane gospodinje na Goričkem in vse tiste, ki vas veseli kuhanje, vljudno pozivamo k sodelovanju!

In kako lahko sodelujete?

Enostavno in zanimivo. Med vašimi zbirkami kuharskih receptov poskušajte izbrskati takšne, ki so čim bolj stari, originalni, izvorni, domači... Morda Vam kakšen pozabljeni recept izdajo Vaše babice ali prababice.

Stari kuharski recept predjedi, glavne jedi ali sladice, za katerega mislite, da si zasluži zares posebno pozornost, pošljite na naslov Krajinskega parka Goričko:

Projekt Razvoj Kranjskega parka Goričko,
Ulica ob igrišču 3,
Moravske Toplice
ali na e-naslov: park.goricko@guest.arnes.si

V že oblikovani delovni skupini bomo vse zbrane recepte razvrstili in izbrali nekaj najizvirnejših starih jedi. Na naši svečani prireditvi dne 31. avgusta 2003 jih bomo skuhalih in predstavili.

Vsi, ki nam boste recepte poslali, obvezno priložite svoj naslov, saj boste naši častni gosti na svečani prireditvi!

Po prireditvi se bodo nekateri gostinski ponudniki zagotovo odločili za popestritev svojih jedilnikov. Mogoče boste svoj izvirni a doslej pozabljeni recept po naši akciji prepoznali v kateri gostilni ali kmečkem turizmu!

Sedaj pa le veselo na zanimivo kulinarčno brskanje po receptih! Priključite se nam in obogatite našo akcijo z Vašimi prispevki! Vaše cenjene recepte pričakujemo do Velikonočnega petka, 18. aprila na gornji naslov s pripisom » Za domačo kuhinjo«!

Javni anonimni natečaj za izbiro najboljših rokodelskih izdelkov Goričkega

Projekt Razvoj skupnega krajinskega parka Goričko razpisuje javni anonimni natečaj za izbor najboljših rokodelskih izdelkov Goričkega.

Na natečaju lahko sodelujejo izdelki rokodelstva, ki prepoznavno in izvirno predstavljajo območje nastajajočega krajinskega parka Goričko :

- naravne znamenitosti
- zgodovinska dediščina
- šege, navade in običaji

Izdelki morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- biti morajo iz naravnih materialov (gline, les, slama, kamen, testo, lan, steklo, papir...)
- izdelani morajo biti ročno v domačih delavnicah
- imeti morajo uporabno in estetsko vrednost
- možnost izdelave v manjših količinah z namenom prodaje

Pet izdelkov, ki bodo v skupni oceni glede na vsa ocenjevalna merila (predstavljanje Goričkega, umetniško-etnološka vrednost, tržna vrednost) dosegli največ točk, bodo prejeli denarne nagrade. Vsak od petih izdelkov bo prejel nagrado v višini 200 EUR.

Poleg denarnih nagrad bo komisija omogočila prvim 15 izdelkom izdelavo celostne podobe izdelka, ki bo pripomogla k boljši prodaji. Za avtorje najboljših 20 izdelkov pa bomo organizirali zanimiv in poučen izlet.

Na natečaj se lahko prijavijo vse pravne in fizične osebe. Udeleženec natečaja lahko sodeluje z največ tremi (3) rokodelskimi izdelki. Prejete izdelke bo ocenila 7-članska žirija v skladu s pravilnikom. Organizatorji natečaja bodo za nagrajene izdelke po svojih možnostih organizirali promocijo v vseh 11 občinah.

Rokodelske izdelke za natečaj bomo sprejemali na naslov:

Projekt Razvoj skupnega krajinskega parka Goričko
VIVAT, Ulica ob igrišču 3, SI-9226 Moravske Toplice

Vsak izdelek vidno označite s šifro. Prav tako priložite zaprto kuverto na katero vidno napišete šifro. V kuverti naj bodo:

- vaše ime in priimek, naslov ter telefonska številka
- kratek opis izdelka, čas izdelave posameznega izdelka, predvidena cena izdelka

ROK ZA ODDAJO IZDELKA JE 10. MAJ 2003!

Obvestilo

Na Murskem valu, bo 20.4.2003 v oddaji Nedeljska kuhinja z vami kuhala Marija Vičar Zupančič. Gospa je prejšnja podpredsednica komisije za zavarovana območja pri Svetovni zvezi za varstvo narave, beseda pa bo tekla o parkih doma, v Evropi in v svetu.

Rokodelstvo

Pirhi

Izdaja: Projekt Razvoj krajinskega parka Goričko
Urednica: Aleksandra Lehner
Naklada: 8.800 izvodov
Tisk: aIP Praprotnik
Bilten Krajinski park Goričko prejemajo vsa gospodinjstva v nastajajočem krajinskem parku Goričko brezplačno. Za morebitna vprašanja pokličite na tel. 031 354 149 ali pišite na: park.goricko@guestlines.si.

